

HORSKÁ SLUŽBA NA SLOVENSKU

Dom Horskej služby Tále

977 01 Brezno

Slovenská republika

tel.: 048/619 5858

Vážený pán minister,

dovoľte mi v prvom rade Vás pozdraviť a súčasne Vás požiadať o pomoc pri riešení problematiky **postavenia činnosti občianskych združení zaoberajúcich sa záchranou na horách** po prijatí zákona č. 544/2002 a jeho novely č. 567/2005 o Horskej záchrannej službe.

Aj keď som presvedčený, že máte dostatočné informácie o činnosti a práci Horskej služby na Slovensku, dovoľte uviesť, resp. poukázať na problémy, ktoré vznikli prijatím uvedených zákonov.

Horská služba na Slovensku v rôznych organizačných podobách pôsobí od roku 1954. Do roku 1990 na federálnej úrovni a od roku 1990 na úrovni Slovenskej republiky ako občianske združenie, ktoré združovalo jednak profesionálnych záchranárov a tiež viac ako 500 dobrovoľných záchranárov. Tým, že Horská služba vo Vysokých Tatrách sa oddelila od Horskej služby na Slovensku, organizačne bola zaradená pod Štátne lesy Tatranského národného parku.

Zásadné zmeny do organizácie horskej záchrany priniesol zákon č. 544/2002, ktorým bola zriadená Horská záchranná služba. Od 1.1.2003 došlo k oddeleniu profesionálnych záchranárov od dobrovoľných záchranárov v Horskej službe na Slovensku. Súčasne došlo k zlúčeniu profesionálnych záchranárov Horskej služby na Slovensku a TANAPu. Pri príprave tohto zákona sa prejavila veľká miera izolovanosti a lobizmu jeho tvorcov v čase, keď vznikal zákon, ktorý mal byť pôvodne zákonom o záchrane na horách a nie zákonom o Horskej záchrannej službe.

Základným problémom nie je problém Horskej služby na Slovensku ako takej, ale nedoriešený je celý systém horských záchranných služieb na Slovensku (Horskej záchrannej služby, Horskej služby na Slovensku, Dobrovoľného zboru Tatranskej horskej služby, Banskobystrickej horskej služby, ...).

Legislatíva – zákon č. 544/2002 a 567/2005 neriešia systém záchranných služieb na horách ako celok, ale zužujú ho len na profesionálnu Horskú záchrannú službu. Skúsenosti z iných krajín však jednoznačne dokazujú, že pre fungovanie záchranných služieb na horách (nie lyžiarska služba) sú potrebné profesionálna aj dobrovoľná zložka, inak to nemôže fungovať, resp. nemôže to fungovať efektívne.

Skúsenosti vyspelých krajín dokonca ukazujú, že dôležitejšia, alebo prioritná je dobrovoľná zložka. Bez nej záchranné služby nemôžu fungovať. Bez profesionálnej zložky fungujú napr. v Slovinsku, Rakúsku, či Švajčiarsku, v iných krajinách sú profesionáli a dobrovoľníci súčasťou tej istej zložky..

Preto je potrebné, aby legislatíva pokryla celý problém a všetkých nevyhnutných aktérov, pretože v opačnom prípade len generuje dlhodobé komplikácie. Namiesto riešenia problému generuje zdroje sporov, nezhôd a súťažení tam, kde by mala byť potrebná prirodzená a nekonfliktná spolupráca. Jeden zákon by mal pokryť problematiku horských služieb komplexne, aby sa predišlo súčasným problémom.

Uvedené zákony generujú aj ďalšie negatívne skutočnosti. Takým je aj precedens – „Asociácia horských vodcov“ zriadená zo zákona. Takéto ustanovenie nemá v našom súčasnom právnom rámci obdobu, dokonca aj povinné členstvo SOPK bolo v 90-tych rokoch zrušené krátko po jeho ustanovení. Zákon týmto preferuje skupinový záujem (50 horských vodcov) a je v rozpore s celospoločenskými a verejnými záujmami, ako aj princípmi na ktorých je organizovaná naša spoločnosť.

V rozpore so zákonom č. 544/2002 je aj prax, na základe ktorej HZS vykonáva záchranu na vybraných lyžiarskych svahoch, pričom v týchto prípadoch je zákonná zodpovednosť na prevádzkovateľovi osobných horských dopravných zariadení. Čiže ten by mal uhrádzať aj náklady vzniknuté s poskytnutím pomoci.

Pritom táto činnosť t.j. poskytnutie pomoci na lyžiarskych svahoch, predstavovala v roku 2005 - 55 % a v roku 2006 až 72 % z celkového množstva úrazov vykázaných Horskou záchrannou službou, t.j. jej činnosti.

Príjmy za túto činnosť vykázala HZS za rok 2005 – 1,5 mil. Sk. Poskytnutie finančných prostriedkov zo Štátneho rozpočtu HZS boli v roku 2005 vo výške 73 mil. Sk.

Je možné uviesť ešte niekoľko príkladov, z ktorých vyplýva, že právna úprava ako aj súčasná prax organizácie, výkonov záchranných služieb v horských oblastiach má príliš veľa zásadných chýb a problémov. ktoré si vyžadujú neodkladné riešenie.

Vážnym dôsledkom tohto stavu sú predovšetkým:

- **nehospodárne a neefektívne využívanie verejných zdrojov (ŠR)**
Rozpočet Horskej záchrannej služby rastie rýchlejšie ako zásahy. Napríklad v roku 2004 bolo vykonaných 825 zásahov a HZS mala k dispozícii 72 záchranárov. V roku 2005 riešila HZS 718 zásahov, pričom v tomto roku už zamestnávala 86 záchranárov. V roku 2006 - 487 zásahov a 95 záchranárov.
Pričom využitie fondu pracovnej doby na zásahoch bolo v roku 2003 - 11,95 % a v roku 2005 - 8,8 % z celkového pracovného fondu, pri nákladoch na jeden úraz v roku 2003 – 84.996,00 Sk a v roku 2005 to už bolo 102.249,00 Sk.
Samozrejme možno namietat' a argumentovat' preventívnou činnosťou, ktorá je mimoriadne dôležitá a potrebná, aby počet úrazov a s tým súvisiacich zásahov sa minimalizoval. Ani rozsah prevencie a výpočet jej akcií vo výročných správach HZS za uvedené roky dostatočne nezdôvodňuje hore uvedený vývoj počtu profesionálnych pracovníkov. Zdôvodňuje sa neustála potreba rastu počtu záchranárov, aj keď využitie fondu pracovného času na záchranné akcie neustále klesá.
Pre porovnanie v Českej republike je podobný počet dobrovoľných záchranárov ako na Slovensku, ale počet profesionálnych záchranárov, tvorí v porovnaní so Slovenskom len čosi viac ako polovicu (65-70 pracovníkov).
- **preferovanie, uprednostňovanie jednej zložky horských služieb** – profesionálnej, ktorá sama nemôže zabezpečiť požadované výkony, kapacity, záchranu na horách,

- **zákon pod termínom „horská služba“** nepochopiteľne **chápe iba Horskú záchrannú službu**, čím okrem iných dopadov – sú ostatné organizácie horských služieb vylúčené z poistenia, resp. nemôžu sa uchádzať o úhradu svojich nákladov z poistenia zraneného,
 - nezdôvodnený a v iných oblastiach neobvyklý a neopodstatnený **monopol na prípravu a školenia nových členov** horských služieb (kandidátov a čakateľov), ktorý v praxi bráni rozvoju dobrovoľných záchranných služieb, zaviedla novela zákona č. 567/2005. Novela zriadila Školiace stredisko Horskej záchrannej služby s tým, že iba Školiace stredisko HZS môže školiť a potvrdiť odbornú spôsobilosť potrebnú pre záchranu na horách. Kým novela zákona zakazuje školiť organizáciám zodpovedajúcim za záchranu na horách svojich členov pre výkon záchrannej služby, v tej istej novele zákona zriadenej Asociácii horských vodcov je to dovolené,
 - okrem toho **platenie za školenia** budúcich dobrovoľných členov. V zákone 567/2005 v § 11, bod 8 sa hovorí, že „Špecializovanú prípravu a školenie osoby, ktorá nie je zamestnancom horskej služby sa vykonáva za úhradu nákladov“. Toto nemá logiku z minimálne dvoch dôvodov:
 - a) budúci dobrovoľní členovia nebudú za účasť v záchranných službách - zásahoch platení, budú ich poskytovať, resp. poskytujú ich zdarma,
 - b) dobrovoľné organizácie majú dostatočné odborné aj technické kapacity (vrátane dlhoročných skúseností), aby svojich adeptov, potencionálnych budúcich členov vyškolili sami. Dnešná legislatíva im v tom bráni a vytvára monopol pre štátnu príspevkovú organizáciu,
 - v prípade pokračovania tejto praxe (v roku 2006 boli zamietnuté 3 žiadosti Horskej služby na Slovensku o školenia školiťov. Dôvod zamietnutia bol vždy iný.) v budúcnosti hrozí situácia **obmedzenia**, v krajnom prípade **likvidácia dobrovoľných organizácií horských služieb**, čo by vyvolalo výrazne zvýšené požiadavky na štátny rozpočet. Táto prax je v rozpore s praxou v ostatných európskych krajinách, ktoré môžu slúžiť ako príklad usporiadania a riešenia záchranných služieb na horách celospoločensky akceptovateľným a vhodným spôsobom,
 - po vytvorení profesionálnej organizácie HZS, resp. po odčlenení profesionálnych a dobrovoľných záchranárov (na jednej strane HZS ako profesionálna zložka, na druhej strane dobrovoľné organizácie horských služieb (HSnS, DZ THS,...) sa **náklady na profesionálnu službu** enormne **zvýšili**, pretože sa zmenila prax v pohotovosti. Dnes pohotovosť HZS zaberá celkom 44 % z fondu pracovnej doby, čas z ročného fondu predstavuje 35 %, čím výrazne vzrástla potreba počtu profesionálnych záchranárov a tým aj súvisiacich nákladov. Samotná záchranná činnosť predstavuje len 8,8 % ročného fondu pracovnej doby.
- Uvediem ešte jeden nekorektný zásah do činnosti Horskej služby na Slovensku, ktorý zaviedla novela zákona. V § 4, ods. 2. v bode c) sa uvádza že HZS spolupracuje s medzinárodnými organizáciami, ktoré pôsobia v oblasti horskej záchrany a zastupuje Slovenskú republiku v týchto medzinárodných organizáciách. Horská služba na Slovensku pracuje v medzinárodnej organizácii IKAR-CISA od roku 1968. Horská záchranná služba bola prijatá do tejto organizácie v roku 2003 a to aj na odporúčanie resp. so súhlasom Horskej služby na Slovensku. Podotýkam, že IKAR-CISA je medzinárodná výberová organizácia , ktorá združuje záchranné organizácie z celého

sveta. V dnešnej dobe riešime, resp. sme stanovili zastupovanie Slovenska v tejto organizácii zákonom. Pripomeniem, že Horská služba na Slovensku nebola v roku 1968 prijatá do tejto medzinárodnej organizácie na základe zákona Slovenskej republiky, ale na základe rozhodnutia členov tejto výberovej dobrovoľnej organizácie,

- **zákon č. 544/2002, resp. jeho novela**, má podľa nášho názoru mnoho nedostatkov. Ako som už uviedol **rieši len postavenie Horskej záchrannej služby** a neberie do úvahy viac ako 500 dobrovoľných záchranárov Horskej služby na Slovensku, Dobrovoľného zboru Tatranskej horskej služby, spôsobilých podľa tohto zákona na záchranu na horách, ktorí túto činnosť vykonávajú viac ako 50 rokov, resp. rieši, ale len veľmi diskriminačne.

Potreba, resp. opodstatnenie dobrovoľných záchranárov sa potvrdilo aj pri veľmi dobre známej pátracej akcii „10 ročného Thomasa v Západných Tatrách“, kde sa na pátracej akcii zúčastnilo:

- 80 záchranárov Horskej záchrannej služby
- 116 dobrovoľných záchranárov
- 33 členov policajného zboru
- 8 hasičov.

Ťažko predpokladať výsledok pátrania bez účasti dobrovoľných záchranárov a ostatných zložiek, ktoré sa na akcii zúčastnili.

Problémov, ale aj riešení v tejto oblasti je mnoho. Dovoľm si preto celú problematiku zhrnúť nasledovne:

- v žiadnej krajine nie je systém fungovania záchrany na horách taký, v ktorom by absentovali dobrovoľné horské služby,
- vo vyspelých krajinách pôsobia iba dobrovoľníci v horskej službe, čo je pravdepodobne aj stav ku ktorému v budúcnosti bude smerovať vývoj na Slovensku,
- horská služba môže fungovať bez profesionálnych členov, nie však bez dobrovoľných členov (napr. v Rakúsku pôsobí 15.000 dobrovoľných členov a ani jeden profesionál),
- v niektorých krajinách sú profesionáli a dobrovoľníci súčasťou tej istej spoločenskej organizácie,
- nikde vo svete neexistuje len model profesionálnej horskej záchrannej služby, čo je v súčasnosti model, ktorý sa buduje na Slovensku,
- počet a podiel administratívy v HZS je veľmi vysoký a pravdepodobne nemá obdobu v žiadnej zo štandardne fungujúcich krajín. Predimenzovaná administratíva vedie aj k problematikám využívania rozpočtových zdrojov, keď sa napr. stavia budova riaditeľstva HZS,
- súčasná prax na Slovensku nezodpovedá ani jednému modelu horskej záchrany v porovnaní s inými krajinami,
- existuje len formálna spolupráca medzi dobrovoľnými organizáciami a HZS.

Vážený pán minister,

v žiadnom prípade by som týmto nechcel znehodnotiť prácu profesionálnych členov. Vysoko si vážim a oceňujem ich prácu. Nemyslím si však, že budovať horskú službu len na profesionálnych záchrancoch je dobrý smer. V tomto prípade by určite platilo to známe slovenské „za veľa peňazí málo muziky“.

Tak ako som už spomenul, problematika v tejto oblasti je veľmi široká a keďže pri tvorbe zákona č. 522/2002 o Horskej záchrannej službe, neboli naše pripomienky akceptované a tým aj postavenie dobrovoľných záchranárov v zákone, považujeme za potrebné z nášho pohľadu tento nedostatok v zákone doriešiť.

Vážený pán minister,

je to stručné zhodnotenie problematiky zaradenia spolupráce medzi dobrovoľnými záchranármi a Horskou záchrannou službou. Chcel by som len poukázať na potrebu riešenia problematiky záchrany na horách a súčasne Vás požiadať o pomoc pri jej riešení. Ak Vám to Vaše pracovné a osobné zaťaženie umožní, dovoľujem si Vás požiadať o osobné stretnutie.

S pozdravom Horám zdar!

Ing. Juraj B A H Y L
predseda Rady Horskej služby na Slovensku

Tále, február 2007

Prílohy: 1/3

Príloha

Kontrakt HZS pre jednotlivé roky

Rok	2003	2004	2005	2006	2007
Výška v tis. Sk	70 122	72 473	73 415	62 000	60 000

Prehľad počtu zamestnancov, zásahov a nákladov na 1 úraz HZS

Popis	2003	2004	2005	2006
Počet zamestnancov	99	102	114	118
Počet záchranárov	72	76	81	95
Počet zásahov *	825	675	718	487
Počet zásahov na 1 záchranára	11,4	8,8	8,8	5,1
Náklady na 1 zásah	84 996,00	107 374,00	102 249,00	127 310,00
Súčinnosť	10,60	9,96	9,15	10,99

* Zásahy vykazované v zmysle zákona 544/2002

Rozdelenie fondu pracovnej doby HZS za rok 2005 v %

Druh činnosti	2005
Školenia	14,8
Záchranné akcie	8,8
Pohotovosť	44
OHDZ	11,6
Dovolenka	12
Asistencie	1,6
Iné	7,3

Využitie fondu pracovnej doby na záchranu bolo v HZS v roku 2003 - 11,95 % a v roku 2005 - 8,8 %, čo je cca o 27% menej ako v roku 2003, avšak neustále sa proklamuje potreba zvyšovania počtu zamestnancov HZS.

Kontrakt uzatvorený na financie a zásahy HZS a jeho plnenie

Popis	2003	2004	2005	2006	2007
Suma v tis. Sk	70 122	72 473	73 415	62 000	60 000
Plánovaný počet zásahov	800	800	3 000	3 000	3 000
Vykázaný počet zásahov	825	675	718	487	
% plnenia	103,1%	84,4%	23,9%	16,2%	

Z prehľadu vyplýva neplnenie uzavretého kontraktu pre jednotlivé roky. Počet úrazov aj % plnenia od roku 2003 klesá.

Počet úrazov v roku 2006 je o 57,6 % nižší ako v roku 2003, ale počet záchranárov vzrástol o 23, čo je celkový nárast o 24 %. Celkový počet zamestnancov narástol o 17 %.

Zásahy HZS za roky 2003-2006

Lyžiarska služba	59,30%
Voľný terén a iné	40,70%

Podľa takto vykázaných štatistik bolo za obdobie rokov 2003 -2006 prevádzkovateľom horských dopravných zariadení poskytnutých 164 862.000,00 Sk zo štátneho rozpočtu SR. Pretože poskytnúť pomoc na lyžiarskych svahoch je povinnosťou prevádzkovateľa lyžiarskych tratí, HZS za túto službu získala 1,550.721,00 Sk, čo je iba 0,9 % vynaložených nákladov na lyžiarske služby.

Prehľad zásahov HZS za obdobie 2003 – 2006 na záchranára

Rok	Počet zásahov	Z toho lyžiarske	Z toho vo voľnom teréne	Počet		Počet zásahov			
				Záchranárov	Pracovníkov	na záchranára		na pracovníka	
						spolu	terén	spolu	terén
2003	1 829	1 004	825	72	99	25	11	18	8
2004	1 468	793	675	76	102	19	9	14	7
2005	1 574	856	718	81	114	19	9	14	6
2006	1 784	1 297	487	95	118	19	5	15	4
Spolu	6 655	3 950	2 705						

Z prehľadu vyplýva, že zameranie /rozdelenie/ zásahov HZS za roky:

2003 -2006

- lyžiarska služba 59 %
- voľný terén 41 %

2006

- lyžiarska služba 73 %
- voľný terén 27 %

V zmysle § 8 zákona č. 544/2002 o HZS je povinnosťou prevádzkovateľa OHDZ zabezpečiť prvú pomoc pri úraze na lyžiarskych tratiach.

Vývoj nákladov HZS na 1 úraz /zásah/ vo voľnom teréne

Rok	2003	2004	2005	2006
Náklady na 1 zásah v Sk	84 996,00	107 374,00	102 249,00	127 310,00
Počet zásahov na 1 záchranára	11	9	9	5

Rozdelenie zásahov za rok 2005 podľa oblastí HZS a príčiny

Oblasť	Turistika	Bežecké lyžovanie	Lyžovanie vo voľn. teréne	Horo-lezectvo	Para-gliding	Horský bicykel	Iné	Spolu	Zjazdové lyžovanie	Zásahy spolu
MF	46	1	2	1	2	0	12	64	78	142
VF	23	5	19	0	0	3	37	87	230	317
NT	55	1	46	3	4	3	104	216	402	618
VT	133	1	4	27	0	2	52	219	78	297
ZT	41	0	4	1	0	11	28	85	56	141
SR	39	0	0	2	0	1	5	47	12	59
Spolu	337	8	75	34	6	20	238	718	856	1 574

Počet lyžiarskych zásahov v oblastiach MF, VF, NT predstavuje 55 – 72 % z celkových zásahov HZS. To znamená, že aj činnosť HZS v týchto oblastiach je sústredená hlavne v troch mesiacoch (január – marec).

Zaujímavý je aj počet úrazov vykazovaných ako „INÉ“. Tieto predstavujú z celkového počtu vykázaných úrazov až 15 %. Z úrazov vo voľnom teréne až 33 %.

Tržby HZS za služby za rok 2005 v Sk

Tržby za ubytovanie	703 483,00
Tržby za lyžiarske služby	1 550 729,00
Tržby z prenájmu	40 454,00
Spolu rok 2005	2 294 666,00

Treba povedať že tržby za lyžiarske služby predstavujú 2,1 % z nákladov na rok. Táto služba pritom v roku 2005 predstavovala až 54,3 % z vykonaných zásahov a 11.6 % z fondu pracovnej doby, kým zásahy vo voľnom teréne predstavovali iba 8,8 %.

Využitie automobilovej techniky HZS

Počet automobilov	35
Najazdené kilometre	469 830
Najazdené km na 1 vozidlo	13 424
Najazdené km na 1 zásah	654

Súčinnosť so všetkými záchrannými zložkami resp. ich podiel v rámci spolupráce bol pri 493 zásahoch , t.j. v 31 %.

Táto skutočnosť nie je zohľadnená v príspevkoch pre ostatné záchranné organizácie !